

Йордан Йовков

Нощен гост

Беше рано, един-два часа, докато съмне Чичо Митуш и Митко влязоха в големия агъл, дето бяха овцете, но нищо не можеше да се види. Малко по малко очите им свикнаха на тъмнината: покрай плетищата, прислонени надлъж една до друга или насъбрани на купчини сред агъла, овцете стояха кои прави, кои легнали и си преживяха. Откато още по Петровден продадоха агнетата им, те ги забравиха и вече не бляяха. Напасли се бяха добре, почиваха. Тук-таме някоя ще пръхне, ще кихне, друга по-натъй ще забуха и ще закашли, като старица. И някое звънче треперливо ще издрънка.

От големия агъл отделиха четиридесет-петдесет овце и ги вкараха в по-малкия, при доярника. Мирни досега, овцете се урнаха, като че подгонени от вълк, звънците им издрънкаха. Чичо Митуш затвори добре вратниците, тури в ръцете на Митка тънката пръчка, която държеше, и каза:

– Хайде, подкарвай сега. Викай: ръй! ръй!

Тозчас в тъмнината проеча тънкият гласец на Митка.

– Ръй, ръй! – повтаряше той много често и шибаше с пръчката по меките вълнести гърбове на овцете, наредени на гъсто една до друга.

От другата страна на стъргата вече бяха седнали да доят Давидко и Петър овчарят. До тях седна и чичо Митуш. Всеки, като понадигаше едната си ръка, почакваше да мине овцата под мишницата му, след туй я хващаше и я задържаше над ведрото. Тънките с сруни на млякото заудряха сухо и беззвучно най-напред, тъй като ведрата бяха празни, но след малко, като издоиха повечко овце, взеха да се чуват по-ясно и да шуртят. Във въздуха, освен миризмата на овчи тор, усети се и приятният дъх на прясно мляко.

– Ръй! Ръй! – подвикваше Митко.

Тъмно беше наоколо. Най-много звезди като че бяха събрани на югоизток, струпани на гъсто, на гъсто, едни дребни като точици, други по-едри. Най-много се хвърляха в очи три големи звезди, наредени една под друга, като права черта, насочена малко полегато към земята. А пред тях, като разпален въглен, светеше друга, още по-едра звезда.

Овчарите с висок глас си приказваха нещо. Понякога някоя овца се заинатяваше и не искаше да излезе. Ако се случеше на чича Митуша, той ще я помами, ще я поеме с добро. Петър овчарят се сърдеше, а още повече се сърдеше Давидко: ще изтъгузи овцата, ще я хване за вимето и ще я дръпне силно към ведрото. Някоя по-страхлива и по-пъргава овца успяваше да избяга. Давидко я настигаше и хванал я за задния крак, влечеше я към стъргата.

– Не мъчи добитъка! – викаше чичо Митуш. – По-кратко.

Изведнаж залаяха кучетата. Залаяха, но скоро замлъкнаха, като джафнаха още веднъж-дваж лениво и пресечено, както правят, когато престанат да лаят и лягат на земята. Овчарите сезачудиха. Кой можеше да мине тъй между кучетата? Свой човек ли е? Да не е Васил? Да не би пък да си е дошъл господарят? В същото време зашляпаха стъпки, идеше човек, дойде и се спря до плета.

– Добро утро ви! – извика троснато той.

Лицето му не се виждаше. Стоеше отвъд плета.

– Кой си ти? Какъв си? – попита Петър овчарят. – Какво търсиш по туй време?

– Их, бай Петре, като че не ме познаваш! – обади се с укор непознатият. – Аз съм, Алипия. Бе една овца ни се изгуби; къде не я търсих, не мога да я намеря. Питаш кой съм: Алипия от Сърнено, от Тонювата къшла. Алипия Вътев Тарпански. Няма я овцата. Чорбаджията рече: иди, кай, да видиш, може да е у хаджи Петровите.

– Бе, приятелю – каза Давидко, – ти какви магии правиш на кучетата? Защо не те лаят кучетата? Ти май не си чист човек.

– Гледай го сега, не съм бил чист човек – не ида нито да крада, нито да убивам. Кучетата познават чилияка. Пък и аз не им махам, вървя си. Овцата може да е у вас. Иди, кай чорбаджията, да видиш.

– Няма чужда овца тука – каза Петър овчарят. – Пък ако искаш да видиш с очите си, почакай, до като съмне.

– Ще почакам, ще почакам – съгласи се Алипия. – Като съм дошъл по работа, ще почакам, защо да не почакам.

Той се спотаи зад плета в тъмнината. Чичо Митуш стана и наедно с Митко докараха още овце.

– Ръй! Ръй! – по-високо завика Митко.

Млякото шуртеше във ведрата. Голямата звезда, която вървеше пред трите звезди, като пред кола, беше дошла посред небето и като че беше се спряла. Дълги лъчи, като жици, се спущаха от нея.

– Ти като си от Тарпанските – каза чичо Митуш, – да не си от рода на Божил кехая? И той беше Тарпанец.

– Не съм, не съм. Де щяло... Ний сме от други.

Зад плета зацъка огниво; Алипия си палеше цигара. След малко, с цигара в уста, той заговори:

– Божил кехая, казваш; чувал съм и аз за него. Те са други Тарпанци, богати. Ний сме сиромаси хора. Тоя Божил кехая веднаж, чувал съм, се обзаложил с една мома. Тогаз овчарите не дохадяли още в Добруджа,

а ходели в долното поле, пък през лятото – в Балкана. Та отишъл веднаж Божил кехая на седянка. Коя от вас – рекъл на момите, – коя от вас може да доде ноще на планината, при Иванкина чешма? Която доде, ще и харижа един овен с варакладисани роги и ще и дам и две жълтици да си направи нещо. Ха де! Коя ще доде?

Една мома рекла: „Аз ще дода.“ „Не можеш!“ „Мога.“ „Добре – рекъл Божил кехая, – на ти моя нож. Като додеш до чешмата, ще пиеш вода, сетне ще идеш наблизно на полянката и ще забиеш ножа. Аз, като дода на сутринта и като видя ножа, ще позная, че си дохождала...“

И отишло момичето, ей! Хубаво било... Младо било...

– Да не е Дойна? За нея има песен.

– Не е Дойна, не. Таз Венда се казвала. Тръгнала, ноще, тъмно... Ама нали дала дума. Пък и може да са се любили с Божила. Върви. Час ли вървяла, два ли, стига до чешмата. Забравих да ви кажа, че там, до чешмата, има гроб, казват, жена излизала ноще, страхуват се хората. Таз жена иде на чешмата, плискала се, миела се, сетне сядала на плочата горе и си чешела косата...

Та дохожда момичето до таз чешма. Няма никой, тъмно, страшно. Дошло то до чучура, плиснало се по лицето, пило вода, па отишло настрана, приседмало и със се сила забило ножа в земята.

– Bravo! – извика Давидко.

– Добре, ама като рекло да стане, не може. Някой го държи, тегли го. И пукнало се сърцето на момичето и там умряло.

– Уплашило се.

– Уплашило се. Помислила, че оназ, жената, я хванала и я държи. А то – като забила ножа, забила и престилката си. И не може да стане...

– Гледай, гледай...

Настъпи тишина. Беше тъмно и не можеше да се види какво има по лицата на овчарите. Но чичо Митуш стана да докарат други овце с Митка и като стана, въздъхна. Давидко и Петър овчарят изляха пълните ведра в чебура и пак дойдоха на местата си. Алипия мълчеше. Голямата звезда беше отошла доста настрана.

– Е, какво станало после? – попита чичо Митуш, като дойде и седна на мясото си. – Какво направил Божил кехая?

– Какво ще направи? Нищо. Живял си човека, оженил се за друга. Баща ми казваше, че големия му син, Рахня, го убили арнаути, джелепи. Отишъл Божил кехая и като погребвали Рахня, припаднало му и се схванал. На кон другия му син го довел в Жеруна. Не се оправил вече. Веднаж рекъл: занесете ме на къшлата да видя как бляят и как игрят

малките агнета. Занесли го, ама пак му призяло и там на къшлата умрял.

Алипия замълча. Зачу се пак как шурти млякото във ведрата.

– Ръй, ръй! Ръй, ръй! – викаше Митко.

Още няколко пъти докарваха овце. И ето че почна да се развиделява. Най-напред ясно се провидяха плетищата и белите волски черепи, набучени по коловете, за да плашат вълците. Изток почервения. Притискани като че ли досега от мрака, поляните светнаха и се засмяха. На избледнялото небе беше останала, отишла далеч по пътя си, само голямата звезда, смалена сега като точица.

На овчарите им беше леко, че свършиха работата си. Митко, бос, с подигнати крачоли и остригана глава, се хилеше с пръчката в ръка. Сега видяха добре и Алипия. Тоя човек ли беше дошъл през нощта и беше разказал за Божил кехая? Нищо човек: стар, с бяла коса и с набола бяла брада, дребничък. И дрипав беше, окъсан. Той вече не гледаше овчарите, а като държеше тоягата си под мишницата, със спуснати бели вежди гледаше към стадото. Търсеше овцата.

– Почакай малко, ще идем да видим двама – му казваше Петър овчарят.

Чебурът беше пълен, току-речи, догоре с мляко. На една върлина, изгладена и лъсната от мас, Давидко и Петър овчарят го занесоха на рамо пред мандрата. Чичо Митуш махна цедилката, гребна мляко с едно тенекиено канче и го подаде на Митка.

– На, Митко. На да пиеш!

Митко се усмихваше, после престана да се усмихва, пое канчето с две ръце и загълта още топлото сурово мляко.

Давидко и Петър овчарят се стягаха, туряха във вулиците си хляб и по една бяла буца сирене. Чичо Митуш напълни каменното корито със суроватка, а Давидко изкрещя: едно през друго, тичешката, кучетата надодоха и залокаха суроватката. След туй Бачо и Мурза, най-големите кучета, се сдавиха. Имаше десетина кучета, които, като се облизваха и въртяха гневни, кръвясали очи, ходеха насам-нататък. Алипия беше между тях и те нищо не му казваха.

– Бе тебе още ли не са те изяли кучетата? – смееше се Давидко. – Зелени очи имаш ти, шмекер си...

Алипия гледаше все към стадото. Една овца – най-обикновена, кафява овца – беше отишла до плета и се чешеше. И както се чешеше по рамото, гледаше насам, към къшлата, и без да има защо, сегиз-тогиз поблейваше.

Застанал сред кучетата, Алипия, гледаше тая овца. И когато тя поблейваше, той леко кимваше с глава. Като че искаше да каже: „Таз е...“

– Овцата е тука – рече той, като се възви към Петра овчаря. – Ей я хи, де се чеше...

Петър овчарят не каза нищо, а сърдит тръгна към овците. Тръгна с него и Алипия.

Като подгони овцата, Петър овчарят лесно я хвана с гегата си. След туй, като я държеше с едната си ръка, с другата взе едното и ухо, за да види белега: белегът не беше техен, хаджи Петровият, а чужд.

– На ти я, като е твоя! – каза Петър овчарят и бутна овцата към Алипия.

Овцата, като замаяна, не избяга, а остана там.

– Пшт, пшт, пшт... – мамеше я Алипия, извади от шарената си тъкана торба трохи и и ги даде на дланта си. След туй вече не погледна овцата. Със скръстени ръце отпред, с тоягата под мишница, той си тръгна. Тръгна и овцата след него.

– Останете си със здраве! – каза той. Към чича Митуша извика високо: – Останете си със здраве!

Чичо Митуш го погледна.

„Чуден човек!“ – помисли си той. Щеше да каже нещо, но погледът му се спря на Митка: както беше полегнало на сундурмата, сложило глава на един мях, напълнен със слама – овчарска възглавница, – детето беше заспало.

„Приспа го млякото – помисли си чичо Митуш, взе един ямурлук и го зави. – Ех, Митко, ех, овчарино! Какъв овчарин ще ми станеш ти! Ще се напиеш с прясно мляко, ще заспиш, а вълка ще доде и ще ти издави овците. Ех, Митко, ех!...“

Чичо Митуш се подигна и погледна пак след Алипия: той все си вървеше из пътя, а след него припкаше овцата.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: екип на abc дизайн или Мартин Митов

Публикация

Йордан Йовков, „Събрани съчинения в шест тома“, Том трети; „Български писател“,
С. 1977. Под общата редакцията на Симеон Султанов.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/7835>]